

Voortgangsrapportage Duurzaamheidsagenda 2013 - 2016 Bestuurlijk overleg Alliantie Duurzaam Rijnmond (ADR)

Datum: 17 maart 2016

Door: Ambtelijk overleg Alliantie Duurzaam Rijnmond/Ferry Beerepoot

Onderwerp:

Voortgangsrapportage Regionale Duurzaamheidsagenda 2013 - 2016

Besluit:

Ter vaststelling.

Toelichting en achtergrond

Op grond van de bestuursovereenkomst samenwerkingsverband Alliantie Duurzaam Rijnmond wordt per jaarschijf gerapporteerd over de voortgang van de activiteiten. In uw bestuursvergadering d.d. 19 november 2015 is aangegeven dat de voortgangsrapportage over 2015 zou worden aangeboden in uw bestuurlijk overleg van 17 maart 2016. Daarmee worden de resultaten in het licht gezet van het bestedingsplan 2016.

Onderstaand vindt u derhalve de voortgangsrapportage over de periode tussen 1 september 2015 en 31 december 2015. Per thema vindt u een beknopte weergave van de activiteiten en resultaten die zijn behaald.

Voortgangsrapportage Duurzaamheidsagenda 2013-2016

September - December 2015

A. Uitgangspunten Duurzaamheidsagenda 2013-2016

De Regionale Duurzaamheidsagenda 2013-2016 beschrijft de thema's waarop de gemeenten willen samenwerken. De scope van de agenda is duurzaamheid in relatie tot energietransitie en -besparing, waarbij de doelstellingen van CO2-reductie leidend zijn. De Thema's waarop we samenwerken zijn leidend voor de projecten die we gezamenlijk oppakken. De opzet van de duurzaamheidsagenda bevat daarom in de basis, concrete acties per thema. Daarnaast is er invulling gegeven aan de capaciteit van de programmamanager en de procesmiddelen. Deels is deze tijd gelabeld aan thema's. Daarnaast is er ruimte gecreëerd om in te spelen op de actualiteit en nieuwe kansen.

Deze flexibiliteit is temeer van belang om te kunnen anticiperen op de taakinvulling van de MRDH, provincie en andere regionale spelers. De idee van de Alliantie is om complementair aan deze spelers te werken. De Regionale Duurzaamheidsagenda 2013-2016 is gericht op concrete projectuitvoering van projecten die op gemeentelijk niveau bijdragen aan verduurzaming. De Thema's uit de Regionale Duurzaamheidsagenda grijpen in op onderstaande rollen die een gemeente kan invullen.

1. Faciliteren van duurzame opwekking en transport van energie
2. Verduurzaming privaat vastgoed (woningen, bedrijfsgebouwen, VVE-aanpak)
3. Duurzame mobiliteit
4. Verduurzaming gemeentelijke organisatie (gebouwen, gebruik en vervoer)
5. Leefkwaliteit (Luchtkwaliteit en klimaatadaptatie)

B. Organisatie en samenwerking

Ter uitvoering van de Duurzaamheidsagenda is op 5 juni 2015 een bestuursovereenkomst afgesloten waarmee de aangesloten gemeenten zich verbinden aan deelname aan het programma. Iedere gemeente kan er naar eigen inzicht voor kiezen om deel te nemen aan activiteiten of projecten. De aansturing van het programma wordt gedaan door een bestuurlijke stuurgroep met wethouders duurzaamheid. De bestuurlijke overleggen (van de stuurgroep) vinden plaats onder voorzitterschap van de burgemeester van Barendrecht. In 2015 hebben deze overleggen twee maal plaatsgevonden (17 september en 19 november). Ter ondersteuning van het Bestuurlijk overleg periodiek een ambtelijk vooroverleg gehouden met duurzaamheidscoördinatoren van de deelnemende gemeenten. Het Ambtelijk overleg vindt plaats onder voorzitterschap van de programmamanager. Deze is tevens eerste adviseur van het bestuurlijk overleg en de voorzitter. In 2015 hebben er 4 (reguliere) ambtelijke overleggen plaatsgevonden.

C. Rapportage per Thema

1. Verbeteren energieprestaties woningen - SER energieakkoord

1. Algemeen beeld is dat het aantal bezoeken/adviezen en diensgevolge het aantal gerealiseerde maatregelen steeds sneller groeit. Het verbeteren van de website, wijkacties, de WoonWijzerWagen, aandacht in het programma 'Uw huis verdient het', vermeldingen als expert in het blad van Vereniging Eigen Huis e.d. dragen hieraan bij. Sommige gemeenten blijven daarin nog wat achter. Samen met ingehuurde experts op het gebied van promotieacties en effectieve marketing (Pauline Westendorp van Newnrg en Niels Götz van 5plus1) proberen wij ambtelijk alle gemeenten te ondersteunen om in actie te (kunnen) komen.
2. Een volgende verbeterslag is het ontwikkelen van nieuwe Product Markt Combinaties, wijk- en collectieve acties, pakketten e.d. waarmee je woningeigenaren gericht leuke aanbiedingen kan doen.
3. Het zelfde geldt voor het verbeteren van de bekendheid door een betere marketingstrategie regionaal en per gemeente.
4. Zorgpunt is dat door de grote toeloop van klanten de kwaliteit van de dienstverlening en de betrouwbaarheid qua opvolging e.d. onder druk komt te staan. Met de huidige formatie kan de WoonWijzerWinkel de vraag (bijna) niet aan. Hieraan liggen meerdere oorzaken ten grondslag:
 - Te weinig beschikbaar VNG-budget
 - Veel klanten van buiten de Rijnmond regio die wel service en advies krijgen, maar waarvoor niet betaald wordt

Bij de opdrachtverlening heeft de WoonWijzerWinkel het als ondernemersrisico geaccepteerd dat zij minder budget kregen dan wat zij geoffreerd hadden. Iedereen zou zijn best doen om extra middelen/subsidies binnen te halen. Dit heeft tot nu toe niets opgeleverd (Provincie broedt nog op Energieplan gelden, investeringsagenda MRDH waarschijnlijk kansloos). De WoonWijzerWinkel slaagt er wel in zo hier en daar wat extra subsidies en inkomsten te genereren.

De gratis dienstverlening aan klanten van buiten de regio kan niet zo doorgaan als dat ten koste gaat van de dienstverlening aan de klanten in Rijnmond. Hierover worden nu gesprekken gevoerd, samen met de Haaglandenregio. Ons staat een model voor ogen dat vergelijkbaar is met een financieel/hypotheek advies: eerste gesprek/bezoek gratis waarin de propositie geschetst wordt; wil je op basis hiervan volledig geadviseerd worden dan ga je als bezoeker van buiten de regio betalen. Met de hierdoor verkregen inkomsten kan extra personeel aangetrokken worden. Ook de middelen die voor de VVE-advisering beschikbaar komen dienen omgezet te worden in extra personeel. Binnenkort praten we in deze lijn verder met de WoonWijzerWinkel.

2. Windenergie

Voor het Thema windenergie wordt ingezet op uitvoering van het convenant windenergie dat op 21 juni 2012 is gesloten in (toen) Stadsregio-verband. De Alliantie heeft met de duurzaamheidsagenda aangegeven dat acties zich richten op (onder regie van de provincie) zoeken van alternatieve locaties, uitvoeren van de PlanMER en een ambtelijk advies t.a.v. de PlanMER. Regionale actie wordt gevraagd t.a.v. het uitvoeren van het convenant, waaronder het vastleggen van de voortgang.

Gedurende de uitvoering is gebleken dat diverse locaties die in het convenant zijn opgenomen niet realiseerbaar zijn om diverse redenen. De Provincie heeft daarom in het GROM-overleg van 8 juni 2015 een lijst met alternatieve locaties gepresenteerd. Deze door de gemeenten voor kennisgeving aangenomen. In datzelfde overleg heeft de provincie de verdere uitvoering van het convenant van de stadsregio overgenomen, waardoor een groot deel van de coördinerende taak van de Alliantie is komen te vervallen. In oktober heeft de provincie een voorstel gedaan aan PS tot uitvoeren van de PlanMER voor de nog niet gerealiseerde locaties (zowel locaties uit het convenant als uit de lijst met alternatieven). Deze Plan MER moet ertoe leiden dat de Visie Ruimte en Mobiliteit (VRM) van de provincie wordt aangepast. In november is de startnotitie voor de PlanMER gepubliceerd. Daarop zijn zienswijzen ingediend. De provincie voert de aanpassing van de VRM uit via drie sporen. Het bestuurlijke spoor, Maatschappelijke spoor en het Ruimtelijke spoor. Voor het maatschappelijke spoor is een klankbordgroep ingesteld. Voor het bestuurlijke spoor heeft de provincie de Alliantie verzocht om de organisatie van de bestuurlijke overleggen te faciliteren als ook een onafhankelijk platform en voorzitter te leveren voor de bestuurlijke overleggen tussen convenantpartners. Op 6 november 2015 heeft het eerste bestuurlijk overleg in deze samenstelling plaatsgevonden. In 2016 zal dat nog twee maal gebeuren.

Ter invulling van de monitoringsrol van de Alliantie, Er wordt op ambtelijk niveau bijgehouden welke locaties uit het convenant gerealiseerd gaan worden, welke nog in onderzoek zijn en welke niet realiseerbaar zijn.

3. Nationaal Samenwerkingsverband Luchtkwaliteit

Het Nationaal samenwerkingsverband Luchtkwaliteit (NSL) is een rijksprogramma dat erop is gericht om de luchtkwaliteit te verbeteren door vermindering van luchtvervuiling te realiseren (fijntof, NO_x, CO₂). Daarvoor zijn regionale programma's opgesteld waarmee lokale knelpunten worden aangepakt en waarin meer generieke maatregelen ter verbetering van de luchtkwaliteit zijn opgenomen. Het regionale programma waar de gemeenten uit de Alliantie aan deelnemen is op het niveau van de voormalige stadsregio Rotterdam opgesteld. Met de opheffing van de Stadsregio zijn de uitvoeringsafspraken naar de gemeente Rotterdam overgeheveld. De middelen die het rijk beschikbaar heeft gesteld voor de uitvoering zijn tot einde 2015 in beheer geweest bij de Stadsregio en werden via gemeente Rotterdam uitgekeerd/bested aan de projecten in het programma. Monitoring en afwikkeling van de subsidieverplichtingen ligt ook bij de gemeente Rotterdam. Binnen de Alliantie zijn er projecten die lokaal zijn uitgevoerd (binnen een gemeente) en er zijn projecten die via het programma 'Schoon op Weg' van de Stadsregio zijn uitgevoerd. Deze zijn voorafgaand aan de start van de huidige Alliantie-samenwerking afgerond. Alleen de afwikkeling van de subsidieregeling voor oplaadpunten voor Elektrische auto's in de openbare ruimte heeft een inspanning gevraagd van de Alliantie en de afzonderlijke gemeenten in de tweede helft van 2015. Eind 2015 zijn via de subsidieregeling van de Stadsregio, binnen de 13 Alliantie-gemeenten in totaal 321 aanvragen gedaan voor oplaadpunten. Er zijn 152 oplaadpunten inmiddels geplaatst, en voor 55 aanvragers kon een tweede aansluiting op het oplaadpunt in gebruik genomen worden. Nog 111 zaten eind 2015 in procedure om te plaatsen. Uiteindelijk zijn er 3 aanvragen afgewezen (al dan niet met bezwaar) of geannuleerd. De resterende 111 oplaadpunten zullen begin 2016 geplaatst worden. Naast de oplaadpunten die nog in behandeling zijn, resteerde er per 31 december 2015 een bedrag NSL-subsidie. Onder begeleiding van Rotterdam is een verzoek aan de subsidieverstrekkers (Provincie Zuid-Holland en het ministerie van I&M) gedaan deze middelen nog in 2016 in te kunnen zetten voor oplaadinfrastructuur. Uitslag daarvan wordt in het eerste kwartaal van 2016 verwacht.

4. Klimaatadaptatie

Op 16 september 2014 is door het rijk, de VNG, het IPO en de UvW het bestuursakkoord Deltaprogramma ondertekend. Daarmee is de doelstelling onderschreven om in 2050 Nederland klimaatbestendig en water-robuust in te richten. Ter uitvoering daarvan dienen het rijk en decentrale overheden in 2020 een uitvoeringsstrategie te hebben. Dit proces loopt via drie stappen. De eerste is 'weten' (analyses). de tweede is 'willen' (vertaalslag naar ambitie en strategie) en de derde is 'werken' (beleidsmatige/juridische doorvertaling en uitvoering). De uitvoering van het deltaprogramma is belegd bij het rijk (Rijkswaterstaat). Functionele aansturing vindt via dat programma plaats en niet via de Alliantie. In 2015 is ingezet op het onderdeel 'weten'. Bij de betrokken gemeenten zijn stresstesten uitgevoerd. Daarmee hebben gemeenten een globaal beeld gekregen van de opgave die er ligt. De rol van de Alliantie is in 2015 minimaal ingevuld. Er hebben zich geen situaties voorgedaan waarin samenwerking of afstemming nodig of gewenst was door de aangesloten gemeenten. Geconcludeerd kan worden dat dit onderwerp voor het vervolg van het programma geen behoefte is om dit onderwerp intensief op te pakken.

5. Duurzaam inkopen en aanbesteden

In de duurzaamheidsagenda is opgenomen dat binnen dit thema wordt ingezet op het afstemmen van informatie voor een effectieve implementatie via de werkgroepen, er worden collectieve aanbestedingen uitgevoerd op specifieke onderwerpen en er vindt gezamenlijke inkoop plaats, b.v. bij aanschaf GPR-Gebouw. De uitvoering van het project verloopt via twee sporen. De werkgroepen en en afstemming over implementatie van duurzame inkoop is onderdeel van het MRDH netwerk Duurzaam inkopen. De collectieve inkoop van o.a. de GPR-module vindt plaats via de Alliantie.

MRDH netwerk Duurzaam Inkopen

Het project MRDH Netwerk Duurzaam Inkopen betreft een samenwerking op het niveau van de MRDH. Dit project is medegefinancierd door de EU. Het netwerk duurzaam Inkopen werkt samen met 7 andere Europese regio's met als doel energiebesparing via de inkoopfunctie te realiseren.¹ Het project wordt uitgevoerd onder aansturing van de gemeente Rotterdam en is ondergebracht bij de MRDH. In 2015 is gestart met werkgroepen waarin gemeenten in wisselende coalities samenwerken aan concrete inkoopdossiers.

Deze ontwikkeling past goed in de doelstelling en opzet van het netwerk: leren van elkaar. Naast de regionale netwerkbijeenkomst waarin steeds een MRDH gemeente als gastheer optreedt, zorgen deze werkgroepen voor verdieping en verbinding. Goed voorbeeld is de samenwerking rond duurzaam doelgroepenvervoer, waarin vertegenwoordigers uit Nissewaard, de BAR gemeenten, Rotterdam en Capelle ad IJssel nadenken over een marktbenadering waarin duurzaam vervoer een belangrijke plek krijgt. In dit geval zorgt het MRDH netwerk ook voor een verbinding tussen de Vervoersautoriteit en Economisch Vestigingsklimaat. Andere voorbeelden waarin het MRDH netwerk samenwerking tussen de gemeenten faciliteert zijn de projecten Inkoop elektriciteit en gas met energiebesparing (casus Lansingerland) en de werkgroep Social Return (harmonisatie uitvoeringstekst Haaglanden, Inkoopkracht en Rijnmond).

In 2015 zijn er drie bijeenkomsten gehouden. Een startbijeenkomst (19 mei - Lansingerland), bijeenkomst 'Inkoop Parkeerautomaten met burgerparticipatie' (15 september - Schiedam) en bijeenkomst 'Onderhoud gebouwen met energieprestatiecontracten' (5 november - Barendrecht).

Collectieve

inkoop

In 2015 is opnieuw gezamenlijk een licentie afgenomen voor de GPR-gebouw software.

¹ <http://www.sppregions.eu/participating-regions/metropolitan-region-rotterdam-the-hague/>

6. Duurzame mobiliteit

Aansluitend op de bespreking van het onderwerp Nationaal Samenwerkingsverband Luchtkwaliteit is binnen het thema duurzame mobiliteit met name ingezet op het realiseren van een opvolger voor de aflopende regeling voor oplaadinfrastructuur van de stadsregio Rotterdam. De overige projecten uit het programma Schoon op weg van de stadsregio zijn afgerond danwel ter uitvoering bij de MRDH (concessies) of de Verkeersonderneming neergelegd. Door het wegvallen van de subsidie voor oplaadpunten van de stadsregio viel een laagdrempelige manier om oplaadpunten in de openbare weg te plaatsen weg vanaf 2016. Een alternatief voor de gesubsidieerde oplaadpunten moest worden gevonden. In overleg met de gemeente Den Haag, Gemeente Rotterdam, de Alliantie Duurzaam Rijnmond en de MRDH is gestart met de uitwerking van een propositie naar MRDH gemeenten, waarbij er vanuit de MRDH procesbegeleiding is verstrekt. Aanleiding voor het oppakken van deze vraag op MRDH-niveau ligt erin dat er subsidiemiddelen beschikbaar zijn vanuit de GreenDeal oplaadinfrastructuur maar dat de inspanningen die daarvoor nodig zijn enkel renderen als er in een keer voor een groot volume een subsidieaanvraag wordt gedaan. Vanuit de Alliantie wordt ingezet op drie proposities, 1. Inkoop oplaadpunten via een aanbesteding die door Den Haag gedaan is. 2. Aansluiten bij de aanbesteding van een concessie door de gemeente Rotterdam en 3. Informatie-uitwisseling over toepassing van het vergunningenmodel. Vanuit de Alliantie wordt aan de basis meegewerkt aan de diverse proposities.

In 2015 zijn de contouren van de drie proposities neergezet. In het eerste kwartaal van 2016 worden de proposities concreet gemaakt voor gemeenten. Op basis daarvan kan iedere gemeente een keuze maken.

7. Afstemming ELENA - Verduurzaming gemeentelijk vastgoed

In de Regionale Duurzaamheidsagenda is vastgelegd dat de aanpak van verduurzaming van gemeentelijk vastgoed bestaat uit inventarisatie van de omvang van investeringen, afstemming informatie, inrichten van de projectorganisatie en -administratie, afstemming bij de realisatie van verduurzaming vastgoed en kennisdeling (Regionale Duurzaamheidsagenda bijlage 2 v.1.8 d.d. 5 juni 2015). De insteek was primair het realiseren van ELENA subsidie voor het proces. In het laatste (19 november) en voorlaatste (17 september) Bestuurlijk Overleg is deze scope aangepast om beter aan te sluiten bij de verschillende gemeentelijke ambities. Er is voor gekozen om de aanpak van verduurzaming gemeentelijk vastgoed in de combinatie Duurzaamheid & Vastgoed/accommodaties op te pakken. Daarnaast is aangegeven dat het doel is dat er verduurzaamd wordt. ELENA-subsidie kan deze verduurzaming versnellen maar is geen doel op zich. Deze aanpassing vraagt dat er opnieuw gekeken wordt naar het draagvlak van het project en welke aanpak succesvol kan zijn.

Daarvoor zal er begin 2016 een bijeenkomst worden belegd (heeft reeds plaatsgevonden op 21 januari 2016) om inzicht te krijgen in wens van gemeenten om met dit proces verder te gaan en om zowel bestuurlijk als ambtelijk een verbinding te maken tussen vastgoed en duurzaamheid.

8. Warmtenet en Energietransitie

Vanuit de duurzaamheidsagenda wordt ingezet op het uitvoeren van inventarisaties en het opstellen van warmtekaarten (warmtebehoefte en potentiële warmtebronnen). Daarnaast wordt ingezet op onderzoek naar warmtenetten, ervaring-uitwisseling via het Alliantie-overleg en er wordt ingezet op het opstarten van een proefproject. Uitvoering van de warmterotonde wordt via de MRDH opgepakt in samenwerking met het programmabureau Warmte-Koude. In 2015 is op MRDH-niveau gestart met een bestuurlijk netwerk Energie. Daar is ook de provincie Zuid-Holland bij aangesloten. De voorbereiding wordt gedaan door een ambtelijke werkgroep vanuit de gehele MRDH.

Binnen de Alliantie zijn eind 2015 door alle gemeenten warmte-koude kaarten opgesteld, danwel is de opdracht daarvoor gegeven. In 2016 moeten een aantal van deze kaarten nog binnen de gemeente worden gevalideerd. Voor de bekostiging van deze warmte koude-kaarten waren middelen vanuit de MRDH beschikbaar (voorheen vanuit de Stadsregio Rotterdam).

9. Nieuwe ontwikkelingen

Naast de thematische onderwerpen is er ruimte geweest om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen. De meest belangrijke ontwikkeling die in 2015 is waargenomen is dat er op diverse bestuurlijke niveaus urgentie is gegroeid om met verduurzaming aan de slag te gaan. Een belangrijke aanjager daarvoor is het klimaatverdrag dat in VN verband is gesloten op 12 december 2015 in Parijs. In dat verdrag is de lat voor verduurzaming op mondiaal niveau hoog gelegd (maximale temperatuurstijging van 2 graden Celsius en richten op 1,5 graden). De exacte consequenties die dit verdrag heeft voor gemeenten is nog niet in beeld.

De provincie heeft zich met haar 'Hoofdlijnenakkoord 2015-2019' ook uitgesproken voor verduurzaming. Onder andere wil zij middels een revolverend energiefonds van €100 miljoen projecten financieren (leningen) die bijdragen aan een robuuste energieopwekking en o.a. warmte-infrastructuur. Ter ondersteuning daarvan is een budget van € 5 miljoen beschikbaar. Op het vlak van klimaatadaptatie en luchtkwaliteit wil de provincie ook inzetten. Er wordt gewerkt aan een nieuw programma voor verbetering van luchtkwaliteit. Dit zal in 2016 meer vorm gaan krijgen. In 2015 waren de exacte kaders van deze provinciale plannen nog sterk in ontwikkeling. Het is daardoor nog onzeker op welke manier er ondersteuning voor projecten van de Alliantie te verwachten is. Deze ontwikkelingen zullen in 2016 nauwgezet worden gevolgd.

Binnen de MRDH worden diverse acties uitgevoerd/in gang gezet die raken aan de onderwerpen die ook in de duurzaamheidsagenda staan. Met name in de opzet van de Roadmap Next Economy zit een sterke link met de energie-gerelateerde onderwerpen uit de Duurzaamheidsagenda van de Alliantie. In 2015 is niet duidelijk geworden op welke wijze de Roadmap invulling gaat geven aan deze projecten. Met name is niet duidelijk in hoeverre de MRDH ook op uitvoeringsvlak een rol inneemt daarbij. Vanuit de gemeente Den Haag is er een nulmeting gedaan naar de duurzaamheidsambities van de MRDH-gemeenten. Dit rapport zal in het eerste kwartaal aan de MRDH worden aangeboden. De gedachte achter dat rapport is dat er binnen de MRDH gekeken gaat worden naar mogelijkheden om best-practices te delen. Zo mogelijk kan het rapport ook benut worden om de discussie te starten over vormen van samenwerking op het vlak van duurzaamheid binnen de MRDH.